

KÖZLEKEDÉSI ÁLLÁS:

A közlekedésben átvétel:
 Naplós útra — 10 kor.
 Nagydérs — 4
 Elyben házas házba:
 Naplós útra — 20 kor.
 Nagydérs — 4
 Vidékre postán szállítva:
 Naplós útra — 20 kor.
 Nagydérs — 4

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Közlekedés minden nap a háló és
 naplós útra nyitva kintélővel
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.
 A szerkesztőség kintélőit viszonossá
 vagy megfűzésre nem vállalkozik.
 Előfizetők és hirdetősek e
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Helyi ár: 10 kor. 8. oldal.

NAGYVÁRAD, szeptember 22.

Mit olvas a nép?

(Dr. H. L.) Sokszor bizony semmit, mert nem ismeri a betűt. Nem kell éppen az oláh, vagy a ruthén pásztorokra gondolni. Tulságosan sok analfabéta akad még mindig a szinmagyarság soraiban is, a nagy Alföldön, ahol a tanyarendszer megnehezíti a kötelező iskoláztatás ellenőrzését. Már pedig az írástudatlan embert sokkal könnyebben be lehet csapni, meg lehet csalni, mint az írástudót. A gazda, a kisiparos, aki eszével nem tud valamelyest segíteni a kezének, különös istenáldásnak köszönheti, ha a mai nehéz világban zöld ágra tud vergődni. Hiszen becsapják a lócsiszárok a vásáron, beugratják az ügyökök mindenféle haszontalan, vagy káros megrendelésbe a keze keresztvonásával, mikor meg ő az eladó, rászedik lelkiismeretlen vevői s még a tetejébe jól ki is röhögik. Természetes dolog, hogy a szociáldemokrata maszlag is az ilyen értelmellen néprétegek között pusztit legveszedelmesebben. A néplázadások és kényszerű hatósági vérengzések igazolják ez állításunkat.

Hát ahol olvasni tud a nép, mit olvas ottan? Az a baj, hogy ezzel igen sok esetben senki sem törődik. Pedig hát, ahol ért a betűhöz, ott szereti is a nép és szívesen olvas, csak az a baj, hogy

nem kísérik mindenütt figyelemmel, nem ellenőrzik ujságait, könyveit, naptárait s így azután ahelyett, hogy jóbarátja lenne a könyv, ellensége lesz a nyomtatott betű. A nagyobb városi központok környékén, az élénk piacok vidékén a garasokból ujságra is kerül egy krajczár. S a nép viszi haza az üzletre alapított személtáppokat, papgyalázó képekkel, rágalmazó fürmedvényekkel a keresztény tekintély, a gazdasági rend ellen és egészen észrevétlenül magába szivja a mérget. Pedig van nekünk krajczáros lapunk is, kisebb, ha kell nagyobb utánjárással azt is beviheti falujába a plébános, a káplán, a jegyző, tanító, vagy gazdatiszt. Pártonkivüli lap, tehát még azt az üres kifogást sem lehet felhozni ellene, hogy politikai exponálást kíván. Mégis, hány magyar katolikus falunk van, ahol még hírét sem hallották! Ami annál szégyenletesebb, mert kálvinista parasztembereket is láttunk már rendes olvasói között. Ahol a krajczáros ujságnak megvan a publikuma, ott hamarosan elérkezik a hetilapok ideje is. Hogy állunk a naptárak dolgával? Ezt sem gondoljuk eléggé. A legtöbb ember a vásáros zsidónál szerzi be kalendáriumát, ha lehet ráadásképen, ha nem, minél olcsóbban. A tartalom mellékes, fő az olcsóság, meg a kép. Vannak kivételek. Egyik-másik a hajmeresztő, hosszú regényeket, rémtörténeteket szereti. Akadnak olyanok is, igen nagy számmal, akik

január végén, februárban szerzik be a naptárt, amikor az országos vásárokon hat krajczárjával vesztegetik darabját. Pedig van nekünk jó naptárunk elég. Ezekre kell rá vezetni a népet. Ha az ember utána jár a dolognak, egy-két év alatt minden jóakaratu ember házába jó naptárt vihet. Csak akarni kell! Ha a népet szabadjára hagyjuk, tele tömik házat és fejét vallástalan, szociáldemokrata olvasmányokkal. Ujságokkal, röpiratokkal, füzetekkel, naptárakkal.

Ugy-e, hogy nem lehet közönyös, olvas-e és mit olvas a nép! A nép intelligenciája fokmérője az országok kulturális és egyuttal gazdasági erejének. Minél értelmelenebb a nép, annál szegényebb az ország, minél tudálékosabb, annál betegesebb a társadalma, ahol pedig okos, tanult a nép, ott vagyonos az egész ország.

A kultuszminiszter rendeletet adott ki legutóbb a népiskolai ifjusági könyvtárakra vonatkozólag. Elrendelte, hogy minden állami, valamint minden államilag segélyezett községi elemi iskola állítson föl ifjusági könyvtárt. Nagyon helyes intézkedés. A népet gyermekkorában kell rászoktatni a rendszeres olvasásra, fegyelmelés mellett, felügyelet alatt, az iskolában. Legalább akkor ideje korán megtanulja, mikor és milyen könyv való a kezébe. A félbarbár munkásvezérek tudálékos szószátyárokat nevelnek, akik

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Japan hős családok.

(Vége)

IV.

Miután 1622-ben, Damján nevű keresztény hite miatt vértanui halált szenvedett, s minden javait elkobozták: jó anyját, Izabellát és nejét Beatrixot, valamint gyermekeit saját házukban fogolyként őrizték. Az örök e hölgyeket szakadatlanul avval zaklatták, hogy a keresztény hitet megtagadják; mire mindig csak azt felelték, hogy egyedüli óhajuk, a halál Jézus hitéért. Utoljára a kormányzó, két évi ilyenmő börtönzés után, mindnyájukat halálra ítélte, kivéve Izabellát. Minthogy azonban ez vigasztalhatatlan szomorúságba esett, hogy övéivel együtt meg nem halhat, a kormányzó végre parancsot adott, hogy ő is a többiekkel egyetemben kivégeztessék. Mialatt a hölgyeket a vesztőhelyre kivezették, a 12 éves Pált egy pogány elrejtette, hogy életét megmentse; de Pál e miatt oly nagy zajt ütött, hogy a jóakaratu ember nem merete tovább rejtgetni, s mihelyt a bátor fiú megmenekült, azonnal hős családjához csatlakozott. — A vesztőhely felé vezető utjokban egy más anyával találkozottak, kit szintén fiaival együtt éppen kivégeztetés végett valami közelfekvő szigetre vezettek: a vértanuk e sajátos találkozásnál a legszívesebben üdvözölték egymást.

Legelőször Beatrix hölgy nyakasztatott le;

öt követte elsőszülött fia, Pál; a fiúnak a japáni nemeseknél szokásos nyakraválója volt, midőn tehát a bakó figyelmeztette, hogy azt le kellene vennie, Pál azonnal fölállt s azt nyakáról lekötötte, ismét térdre hullott, Jézus és Mária neveit emlegetve fogadta a halálos csapást.

Pál öccse a 9 éves Jánoska, látván oldalánál bátyja halálát, szintén félelem nélkül nyújtotta oda fejét, melyet a bakó pallosa tüstént le is ejtett.

Hátramaradt még két leányka, a 13 éves Magdolna és a 7 éves Izabella; a bakók megragadták Izabellát, anyja holttestére vetették s ott a pallos három vágásával ölték meg; hasonlóan vagdalták össze Magdolnát. Végre az öreg asszonyság, Izabella is lefejeztetett, miután végignézte családjának leldöklését; ő maga eszközölte ki a bakóktól, hogy utoljára maradjon, mert még előbb azon örömben óhajtott részesülni, mely szívét eltöltötte, midőn látta, hogy övéi hőiesen küzdenek s e földről dicsően szállanak az egekbe. — Ily lelki erőt kölcsönöz azon szellem, melylyel a valódi keresztények bírnak.

Felicitas története ime a 17-ik században ismétlődik!

V.

Egészen hasonló volt Szukamoto János nejének, Máriának, — vértanúsága négy fiával együtt. Ezt is a kormányzó előbb saját házában őriztettette, de mivel hittagadásra nem bírhatta, fiaival együtt halálra íteltette. Mária

és 10 éves fia lefejeztetett, a többi három fiut külön-külön zsákba kötötték, hogy így a tengerbe vessék; de a testvérek arra kérték a bakókat, hogy mindhármukat a zsákba kössék hogy egyesülten haljanak meg, amint egyesülten éltek.

A bakók e kérelemnek engedtek, mind a hármat egy zsákba kötötték s rájuk akasztván egy nagy szikladarabot, bevetették őket a tengerbe.

VI.

Firandó egyik kikötőjében bizonyos Mihály nevű buzgó keresztény tartózkodott, ki buzgósága miatt mindenütt mint keresztény ismeretes is volt; így tehát csakhamar egész családjával halálra ítéltetett.

Fiait oly jól nevelte, hogy a pogányok két egész napig fáradoztak, hogy azok egyikét a hitben megtántsorítsák, még sem mihettek vele semmire, mert ő mindig csak azt ismételte:

„En keresztény akarok maradni!”

— Mihály nejének, Orsolyának, igen okos és szép lánykaja is volt; e leánykát többen kérték az anyától és ígérték, hogy gonddal fogják fölnevelni. Orsolya erre azt felelte, hogy a világ minden kincséért meg nem engedné, hogy valamelyik gyermeke pogány kezébe jusson. — Midőn vértanúságuk ideje elérkezett, a család ekkép rendezkedett el s indult a vesztőhelyre: Mihály egyik kezében öregebbik leánykáját, a hat éves Klárát vezette, másik kezében hitének jelképeül égő gyertyát tartott; Or-

maguk nagy igényeivel fáznak a munkától. Az iskolai könyvtárak a maguk avatott vezetésével higgadt gondolkodású kisembereket vannak hivatva nevelni, akik hétköznap munkában veritékeznek, vasárnap délután fölülülnek, új erőt nyernek további küzdelmeikre jó könyvek útján.

A népiskolai reformtól fázunk. De az iskolai könyvtárak föllendítését szívesen látjuk. Ennek nem csak az ifjuságra van hatása, de a szülőkre is, mert sok jó könyv őket is érdekli, tanítja. Ami egyébként a könyvtárak berendezését, tehát a részleteket illeti, ott katolikus szempontból egy-két kifogást tehetnénk. Ezeknek a hibáknak a korrigálását mi a magunk részéről legtökéletesebben a katolikus népiskolák kifogástalan szellemű ifjusági könyvtáraiban látjuk. A miniszter rendelete nem érinti hitvallásos jellegű iskoláinkat. Vágjunk eléje egy esetleges ide kiterjeszkedő újabb rendeletnek.

Allítsunk katolikus iskoláink mellé ifjusági könyvtárakat. Sok könyvet beszerezhetünk a szerzők ajándékából, a többi készpénzen, esetleg egyesületi ünnepek, mulatságok jövedelméből, karácsonyi pásztorjátékok, iskolai színelőadások útján, jótévedők adományából és így tovább. Ez a könyvtár aztán legalább a miénk lesz, minden izében katolikus lesz. Ezért még a kormány is elismerését fejezheti ki. A katolikus társadalomnak pedig az ilyen iskolai könyvtár adja az alapdómot, amely aztán ifjusági egyletekké, a későbbi években katolikus körökké, szövetkezetekké, takarékmagtarakká gyurható át az élet különböző fázisaiban. Az ilyen iskolai könyvtárakban nevelődnek az elvhű, meggyőződéses katolikus állampolgárok.

Ellenőrizzük a nép olvasmányait és

solya a fiatalabb leánykát, Magdolnát, vitte jobb karján, bal kezében pedig hasonlóképpen égő gyertyát tartott: a tizenhárom éves János előtűk ment, szintén égő gyertyával. A kivégeztetés helyére jutván, Orsolya azt kívánta, hogy ő legutoljára maradjon, mondván: »Mielőtt meghalok, biztosságban akarom látni családomat.«

— Mindnyájan erőseleikien áldozták fel életüket — Először Mihály fejeztetett le, életének harminchetedik évében; a bakó egy kardcsapással sujtotta le a fejét. Ugyane csapás Klárát is érintette, kit atyja karján tartott, de a seb sem volt még halálos és csak ismételt vágás által végezte ki a bakó. Ezután János következett ki először anyját kérte, hogy hosszú haját eligazítsa, hogy a bakó nagy fáradság nélkül lefejezhesse; a jó anya megölelte fiát s eligazította haját, ekkor a fiú viszatért a bakóhoz, de mivel látta, hogy az még nagyon fiatal, így szólította: »Nekem úgy látszik hogy te félsz és még senkit sem fejeztél le. Ugyelj s tedd jól kötelességedet.« E szavaknál a gyermek térdre borult, imára összetette kezeit s Jézus és Máriát híván segítségül, félelem nélkül fogadta a csapást. Látván végre Orsolya férjének és két gyermekének halálát, könnyek közt felsohajtott: »Legyen áldott szent neved, Istenem; hogy méltóvá tétél ezen áldozatnál jelen lehetni. Add most nekem azon kegyelmet, hogy diadalunknak részese legyek. Nincs már több gyermekem, mint e kis leánya; ezt is neked ajánlom fel, Istenem: fogadd azt áldozatul énmagamat is!« Még egyszer megölelte a kis Magdolnát s fogadta a halálos csapást, mely egyszerre az ő és a leánya; fejét lesujtotta. — E keresztény hősies dráma 1624-ik év márczius hatodikára esik.

szoktassuk rá már iskolás gyerek korában a vallásos, hazafias, becsületes irodalomra. Igaz, sok fáradságba kerül. Pénzbe, bosszuságba. De nekünk szeretnünk kell a népet, hogy el ne veszítsük. Már pedig a szeretet minden akadályt legyőz.

Az evangélikusok gyűlése.

— Zelenka püspök beszéde. —

Nagyvárad, szept. 22.

Az evangélikusok körös-utczai templomában tartotta közgyűlését a tiszai ág. ref. ev. egyházkerület. A padsorokat elfoglalták a vendégek s az egyháznak az ország minden részéből Nagyváradra érkezett egyházi és világi kitűnőségei.

Kubinyi Géza orsz. képvis., Radvány István kir. tanácsos, dr. Meskó László, Münnich Kálmán, Bánó Árpád, Benczur Géza, Hevesy Bertalan, Hammersberg László, Medveczky Sándor, Madarász Pál, Szentiványi Gyula, Máyerszky Béla, dr. Meskó Sándor, dr. Zelenka Lajos, Szontagh Andor, dr. Rattay Ferencz, dr. Mikler Károly, dr. Obetkó Gyula, dr. Blósz László, dr. Lox Sándor, Fischer Miklós, dr. Szlák Máttyás, Dobó Adolf, Gömör János egyházi felügyelők. Terray Gyula, Materny Lajos, Hajdu János, Draskóczy Lajos, Simkóczy János, Turóczy Pál, Székely Gyula, Bolny Pál esperesek, Glanz Pál, Nemes Károly, Geduly Henrik jegyzők.

Reggel 9 órakor istentisztelet volt, *Glauf* Vilmos rimaszombati lelkész meghatón szép imát mondott, azután zsoltárokat énekeltek, majd kezdetét vette a közgyűlés. A gyűlést a két elnök: *Zelenka Pál* és *Szentiványi Árpád* vezette.

Szentiványi Árpád beszéde.

Szentiványi Árpád meleg szavakkal üdvözölte a megjelenteket, azután jelezte, hogy az együttes bizottság, melyet az ág. h. egyház és az ev. ref. egyház küldött ki az 1848. XX. t.-cz. kidolgozására. Ezután a szekularizációról szólt, amelyet nézete szerint forradalom nélkül nem lehet kivívni, *de ennek a gondolata is távol legyen.* Mégis ha ilyen forradalom történék valaha, az egyház autonómiáját ha nem is sodorná végveszélybe, *de érzékenyen sértené. Erre a térre nem is szabad lépni,* de követelni kell a bizottság javaslatának elfogadását, mely meggyőződése szerint a felekezet boldogulását szolgálja.

A népiskolai törvények módosítása tárgyában tartott ankétán elnökválasztással együtt kifejtette nézetét. Kis mértékben ez a reform is érinti az egyház autonómiáját, de ez a legkevesebb áldozat, amit meg kell hozni azért, hogy Magyarországon a népoktatás magyar legyen. (Elnök éljenzés.) Mi — ugymond — oly uton és módon igyekszünk magyarrá és nemzetivé tenni a népoktatást, amely ut és mód rendelkezésünkre áll. (Zajos tetszés.) Üdvözli elnöktársát, a megjelenteket és Isten áldását kérve munkájukra, a gyűlést megnyitja. (Lelkes éljenzés)

Zelenka Pál lelkes szép szavakkal üdvözölte a szónokot, aki disze egyháznak, mire *Szentiványi Árpád* indítványára *Zelenka* nevének elhunytá alkalmából a gyűlés jegyzőkönyvben öröközte meg részvétét.

Zelenka Pál megnyitója.

Zelenka Pál nagyérdeklő elnöki megnyitójából kiemeljük a következő részeket:

Az akkori váradolasi anyaegyháznak volt 1812-ig leányegyháza a váradi egyház. Előzőleg 12 éven keresztül előkészület, gyűjtések eszközzése után Isten kegyelmére számíttással

és akkor kellett királyi engedélyt megnyerése után 1812-ben anyaegyházzá alakult *Greskovics Józsefet* választván 1813-ban első lelkészeti.

Azóta 5-ik e mai lelkésze, 9-ik a mai felügyelője és 21-ik a mai tanítója. Minden tekintetben kiváló ezen főtevényezők elődjei közül áldott emlékü volt lelkész, *Rimler Károly*, volt felügyelő *Blankenstein György* gróf és még ma is az Ur kegyelméből a miénk *Winkler Lajos*, volt tanító magaslottak ki. Most nevezett ezen férfiakról a püspöki egyházlátogatás (1877.) jegyzőkönyve így emlékezik meg:

Rimler Károly (1861—1898.) apostoli lelkületű lelképásztor volt, ki nemcsak megszilárdította az egyházat, hanem jogos reményt is támasztott, annak közel jövőben már felvirágoztatásaira. Nemcsak a társadalmi terén, hanem a német G. A. egylet körében is személyes utánjárással hozta a kellett anyagi és erkölcsi erőt. Püspök úgy saját, mint a tiszai egyházkerület nevében nyilvánította legmelegebb elismerését irányában.

Blankenstein György gróf (1861—1876) az anyaegyház 50-ik évfordulója emlékünnepe, 100 forintot adott az offertóriumhoz s azóta is 2000 forintot felül áldozott egyháza fenntartására. *Winkler Lajos*, most polgári iskolai igazgató s már 40 év óta egyházi főjegyző s hálás szeretettel ünnepelet férjéről ez van a jegyzőkönyvben:

Első tanítója volt (1863—1871) elődei után, ki az iskola híret s tekintélyét megalapította. (Lelkes éljenzés.)

Evi jelentésemnek most mindjárt, elején vezetni lelkemet azon évről-évre mind sötétebbé váló letarolt nagy mezőre aggodalmam, sőt gyötrelmem, a Megváltó Ur azon szava: »keresülöm s sokaságot«, azon lélekrendítő tény, hogy 35 vármegyé, 6567 politikai községbe terjedő nagy szórványába egyházkerületünknek 105 688 korona állami adót fizető hitsorsos családja nem ismeri az egyházat, nem hallja az egyházanya szíve verését, nem részesül annak oltalmában. 11 missiói kerületben azért, mert annak egyáltalán nincs központja, lelkésze, iskolája, 9 missiói körben pedig azért, mert van ugyan lelkésze, ámde az oly távol lakik, különben is hon elfoglalt, a megélhetés nehéz gondjai alatt részben tespedesre kényszerített utiköltségnek teljes híján nem válhat be mentő és gondolkodó apostolul.

Meg kell ujjanom tehát tavalyi évi jelentésembe felvett, ámde mult évi egyházkerületi közgyűlésen nyom nélkül elhangzott azon indítványomat, méltóztassék a második lelkész 2400 koronát tevő évi fizetését az egyházkerületi pénztár terhére elvállalni s a közalapnak 2400 korona évi javadalmát pedig egy főmissziárius ellátására visszaadni.

Beszédét e szavakkal fejezte be:

— A muló időben az Ur szentegyházának folyton küzdő, ámde sikeresen fejlődő áldásos élete s változó időben az Ur változhatlan kegyelméből emulhatlan.

Van diadal, lesz aratás, az örök hatalom és kegyelem Urától, kié volt és lesz a biródom és dicsőség, bennünk, köztünk és általunk is Urunk, megváltó Üdvözítőnk és a Szentlélek mindenható segítségével mindeukor. Így legyen ev. egyházunk egyházkerületünkben is megáldva Isten!ől, a mi mennyei Atyánktól!

Ezután elintézték a napirendre tűzött ügyeket s megejtették a különböző bizottsági választásokat, déli egy órakor pedig a gyűlés tagjai társas ebédre gyűltek a »Fekete Sasban. Az ebéd során több lelkes felköszöntőt mondtak.

A keletázsiai háboru.

Daluy, szept. 22. Port-Arthurnál tegnap nagy csata volt. A japánok általános rohamot intéztek a Rikvasán erőd ellen. Az első és a második rohamot az oroszok visszaverték. Ekkor újabb rohamot parancsoltak s rettenetes

gölyözapor közt a japánok elfoglalják az erődöt. A japánok vesztesége 2000 ember. Az oroszok szintén nagy veszteséggel vonultak vissza.

London, szept. 22. Csifuból jelentik, hogy újabban ismét sikerült egy hajónak körülbelül hatezer tonna liszttel és municzióval Port-Arthurba eljutnia. A hajó francia lobogó alatt állítólag egy kínai kikötőbe akart eljutni. A port-arthuri lakosság ujjongó örömmel fogadta a hajót.

A helyzet Port-Arthurban.

Csifu, szept. 22. Egy orosz tiszt neje, ki angol származású és a ki Radzivil herceggel utazott Port-Arthurból Csifuba, adta elő egy beszélgetés alkalmából hogy a port-arthuri körházak nagyszerűen működnek. Ezer betegre 30 ápolónő jut. A hölgyek katonaruhákat készítenek, míg a szegényebb asszonyok a fehérneműt látják el. Ragadós betegségek nem fordulnak elő. A japán fegyver és gépágyuktól találtak gyorsan gyógyulnak. Sokan vesznek el a nagy legyek csípésétől, melylyel hullamérget visznek át az élőkre. Hir szerint a port-arthuri óváros teljesen elpusztult. Emberélet aránylag kevés vesz el. A japánok egyszer 57 granátot lőttek el az egyik orosz tüveg ellen, a nélkül, hogy egy is talált volna. A helyőrség jókedvű. A védőknek korlátlan bizalmuk van abban, hogy az erősséget fenntarthatják.

Kuropatkin és a hadi tudósítók.

Köln, szept. 22. A Kölni Ztg. jelenti Pétervárról: A tartalékos zászlósokat felszólították, hogy lépjenek be önkényesen az aktív hadseregbe. Hir szerint a szibériai csapattestek soraiban végzett rövid gyakorlat után foglalják el a háború színterén az elesett vagy megsebesült tisztek helyét. Az orosz hadi tudósítók hir szerint Kuropatkin tábornokkal való surlódások miatt elhatározták, hogy visszatérnek Oroszországba. Ugy hírlik, hogy csak Dencsimpzki, a Brseviya Vjedomoszti haditudósítója marad a haeseregbenél.

Az orosz hajók-menekülnek.

London, szept. 22. A Reuter-ügynökség teljesen megbízható forrásból értesül Sanghajból tegnapi kelettel a következőkről: A port-arthuri orosz hajóhad el van tökéltve, hogy a szakadatlan ágyúzáscsúzára kitör e héten. hogy semleges kikötőbe meneküljön.

Port-Arthur.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.) A Daily Telegraph értesülése szerint a japánok a mikadó születése napjáig, mely a jövő hónapban lesz, bevehetni remélik Port-Arthurt.

Más verzió szerint a város januárig bírja tartani magát.

Dalnyt a japánok téli kikötővé alakítják át. Tokiói vélemény szerint 11 napon belül elesik Port-Arthur.

Budapest, szept. 22. (Saját tud. táv.) Londonból jelentik: A port-arthuri helyőrségnek Stössel a lelke. Nappal diszben, éjjel egyszerű tiszti zubbonyban végig járja az erősségeket. A tisztekkel szigorúan bánik. Olykor élete veszélyeztetésével az első sorokban küzd. Hire jár, hogy az Óvárost a japánok teljesen elpusztították.

A japánok előnyomulása.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.) Londonból jelentik: A japánok feltartóztathatlanul nyomulnak előre, bár a Mukdenbe vezető utak rosszak. Az ellenséges felek olykor ötven méternyire vannak egymástól, úgy hogy gyakran bajonettel és karddal viaskodnak egymással.

Mukdent védik az oroszok.

Budapest, szept. 22. (Saját tud. táv.) Kuropatkin hir szerint szigorú utasítást kapott, hogy Mukdent politikai okokból védje s azután vonuljon vissza Tienlingig.

UJDONSAGOK.

Előfizetési felhívás.

Az október elsején következő évnegyed alkalmából bizalommal fordulunk a nagyközönséghez, mindazokhoz, akik elveinket és irányunkat ismerik s méltányolják. Nehéz időkben becsülettel álltuk meg helyünket, s hisszük, hogy a közönség bizalma nem fordul el tőlünk, hanem a legnagyobb mértékben mutatja irántunk ragaszkodását, minél nagyobb szükség van küzdeni a destruktív irány ellen.

Programmunkat ismeri a közönség. Célunk egy minden politikai párttól független kath. irányu lapot adni, mely Nagyvárad és Biharmegye érdekeit védve, e mellett hű tükre legyen a főbb országos, kivált katolikus szempontból érdekes eseményeknek.

Budapesti tudósítók azonnal és kimerítően értesít minden nagyobb jelentőségű eseményről, országgyűlési tudósításaink nemcsak bőveket és hűek, hanem egy fél nappal megelőzik a budapesti lapokat.

A vidéki és országos eseményekről jól szervezett levelezői karunk értesít a megye minden pontjáról s az ország nagyobb városából.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy lapunkat pártolni, és ismerőseik körében terjeszteni sziveskedjenek, hogy a keresztény eszmék elterjedjenek a nép minden rétegében.

A »TISZÁNTÚL« szerkesztősége és kiadóhivatala.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

Esperesi kerületi gyűlés.

A nagyvárad-központi esperesi kerület pap-sága tegnap tartotta őszi gyűlését. A gyűlést megelőzőleg a premontreiek templomában gyűltek össze a kerületi tagok s részt vettek a szent misén, amelyet Serly Viktor tartott. Utánna a várad-olaszi-i plébániára vonultak, hol 10 órakor kezdetét vette a gyűlés, melyet Dencs János tb. kanonok, esperes-plébános vezetett s részt vettek Gabriely Lajos, dr. Vucskics Gyula, Richter Jenő plébánosok Hamernyik Sándor h. lelkész, P. Kladorfer Lambert

kapuczinus házfőnök, Makucz Ernő zárdalelkész, Pálffy Béla hittanár, Heiling József tanulmányi felügyelő, Serly Viktor, Besser Hugó és dr. Lestyán Endre káplánok. A gyűlésen az egyházi és iskolai ügyek letárgyalása után dr. Lestyán Endre tanulságos előadást tartott az erkölcsstani rendszerek és a probabilismusról majd pedig az indítványok során elhatározták, hogy tekintettel az egyre nagyobb mérveket öltő szegénységre lépéseket tesznek a Szent-Vincze egyesület felállítására.

Gyűlés után megtekintették a befejezéséhez közel álló plébániai templomot, melyben most már a köveket készítik s hozzáfogtak az oltárok felállításához, de a munkázlat nagyon hátravetette az építkezést. A télen bajosan lehet még használatba venni az új templomot. Örömmel értesültek arról, hogy a templom előtti Fájdalmas Szűz szobra helyett teljesen új szobor jön s alkalmasabb helyet kap a fasor elején. Tóth István hírneves szobrász már elkészítette az új szobor terveit, melyek alapján joggal remélhetjük, hogy minden tekintetben művészi alkotás fogja emelni az áhitatot és díszíteni városunk e szép terét.

Délben Dencs János tb. kanonok vendégei voltak a kerületi tagok, kiken kívül részt vettek még az ebéden dr. Némethy Gyula, dr. Lindenberger János, Peszky Ferenc és Tóth Lajos theologiai tanárok, Halász Gyula és Knecht János papnöveldei előjárók, Makkay József karkáplán és Domokos Andor tanító. Az ebéden barátságos felköszöntők hangzottak el, kiemelve a testvéri szeretetet és összetartást.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a múlt, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetési díjaikat mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* **A város és a gázgyár.** Tegnap közöltük a belügyminiszter leiratát, melylyel a gázvilágításra vonatkozó szabályrendeletet nem hagyja jóvá, hanem olyan szabályrendelet készítésére utasítja Nagyvárad városát, hogy a város érdekeinek megóvása mellett a gázgyár szerzett jogai se csorbuljanak. Nagyvárad városa ugyanis azt vette bele a szabályrendeletbe, hogy a gázgyár ezután csak engedélylyel nyulhat a csöveihez, s minden javítás, átalakítás stb. munkálat csak előzetes engedély alapján eszközölhető. A gázgyár ezen intézkedést sérelmesnek találta, mert a szerződés az utcák, terek felbontására ugyanazon jogokat biztosította részére, s a magánvilágításra a 30 év eltelte után is jogot nyert. Ezen álláspontját fejté ki a gázgyár azon felekezésében, amely alapját képezte a miniszter leiratának. Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága tegnap tárgyalta a belügyminiszter leiratát. Dús László v. főügyész elnöklete alatt Hlatky Endre, Tóth Márton és Mihelyi Adolf voltak jelen. Abban állapodtak meg, hogy véleményezik, miszerint ragaszkodva ahhoz, hogy az utcák és terek felett a város rendelkezik, a város a szabályrendelet-tervezet 5. §-ának fentartásáért irjon fel a belügyminiszterhez; továbbá indítson praepjudicziális pert, annak kimondásáért, hogy a gázgyár csak ott teljesíthet magánvilágítást, ahol a csőhálózata már le van fektetve.

* **A megye gyűlés vége.** Biharvármegye törvényhatósági bizottsága tegnap délelőtti folytatta őszi közgyűlését. A főispán elnöklete

alatt, a tisztviselőknél kívül csak néhány megyebizottsági tag volt jelen. Gyors egymásutánban intézték el a még hátralévő ügyek nagy halmazát; községi képviselőtestületi határozatokat, szabályrendeleteket és mintegy száz darab községi számadást. Déli fél 1 órára a két napos közgyűlés végetért.

*** A zárszámadások közszemlén.** Nagyváradi város 1903. évi zárszámadását már a pénzügyi szakbizottság is elfogadta s így az októberi közgyűlés elé került. Előzetesen azonban 15 napi közszemlére lesz kitéve, a mely idő alatt a város bármely polgára megtekintheti s észrevételeit a törvényhatósághoz beterjesztheti. Erre vonatkozólag a következő hivatalos hirdetményt adta ki a polgármester:

Nagyváradi város házi pénztára a házi pénztárban kezelt alapok és alapítványokról 1903 évre szerkesztett zárszámadást, mérleget és vagyonteltárt a tanács és pénzügyi szakbizottság f. évi szeptember hó 21-én tartott együttes ülésén tárgyalás és vizsgálat alá vevén, azt megállapította s az 1886. évi XXI. t. cz. 178-a rendelkezéséhez képest 1904 évi szeptember hó 23-ik napjától 1904 évi október hó 7-ik napjáig bezárólag terjedő 15 napi időtartamra a városi számvévi hivatal helyiségében közszemlére kitenni rendelte. Mivel a város közönségét azon figyelemzetéssel értesitem, miszerint a zárszámadást az azokra vonatkozó okmányok a fenti határidőben bármely nagyváradi adófizető polgárnak megtekintheteni joga van s ez ellen netalán észrevételeit a folyó évi október havi rendes közgyűlés határnapját megelőzőleg 5 nappal írásban a tanács mint állandó választmányhoz beadhatja. Kelt: Nagyváradon a tanács és pénzügyi szakbizottság 1904 évi szeptember hó 21-én tartott ülésében. *Rimler Károly* polgármester.

*** Az V. katolikus nagygyűlés.** A Katolikus egyesületek országos szövetsége már hozzáállott az ideai katolikus nagygyűlés rendezéséhez. A szövetség elnöksége már kibocsátotta a felhívást, melyben minél tömegesebb számban való megjelenésre szólítja fel az ország minden rendű és rangú katolikusát, hogy minél imponansabb módon tehesünk tanúságot hitünkről, s minél eredményesebb legyen a tanácskozás a reánk várakozó s egyházunk és hazánk jövőjét mélyen érintő nagy feladatok megoldását illetőleg. Az ideai kath. nagygyűléssel kapcsolatban fog megtartatni az orsz. Mária kongresszus is, a szeplőtelen fogantatás dogmája kihirdelésének ötvenedik évfordulója alkalmából. Az ideai kath. nagygyűlés október hó 20—23. napjain lesz a fővárosban, a hercegprímás fővédnöksége, a püspöki kar védnöksége mellett. A nagygyűlésnek tagja lehet minden katolikus férfi és nő, ki ezen szándékát a nagygyűlést előkészítő bizottság irodájában (Budapest, IV., Molnár-utca 19.) bejelenti s tagsági díj fejében hat koronát fizet. Szegényebb sorsúaknak a tagsági díj 1 korona. A részletes programot később bocsátják ki. A jelentkezéseket szept. hó 30-ig kell beküldeni.

*** Katonák, tisztviselők és tanítók adója.** Nagyváradi városához nagyon érdekes körirat érkezett most Győr városától. Fontos és nagy kérdést vet föl ez a körirat, amely az 1886. évi XXIII t. cz. 13. §-a ellen szól és arra kéri Nagyváradi törvényhatóságát, hogy írjon fel ezen törvény ellen a kormányhoz és a képviselőházhoz. Az idézett törvény ugyanis oly rendelkezést tartalmaz, melynek értelmében a katonatisztek, állami és törvényhatósági tisztviselők, tanítók stb. fizetésük után nem fizetnek községi adót. Már pedig — mondja az átirat — a milyen igazságtalan, olyan érthetetlen és következtelen, hogy épp az értelmiséget mentik fel a községi adók alól, de czára annak, hogy a

községi berendezések jó nagy része éppen az értelmiség kielégítésére szolgál. Az átirat ugyancsak erősen érvel az adóterhek igazságos megosztása mellett. Így a házbér és házostályadó kivételére vonatkozólag megemlíti, hogy míg hazánkban mintegy száz város és község fizet magas házbéradót, addig 12,000 város és község az alacsony házostályba tartozik. A száz város és község házbéradója egyötöd részét teszi az ország összes házbér- és házostályadó bevételeinek, miért is ezen városok fejlődése és haladása a többiek javára meg van bényva. Ugyanezen tárgyról sokat beszéltek Pécsen a házbérfillér bevezetése alkalmából, a mikor a tisztviselők, éppen hivatkozással a szóban levő törvényre, vonakodtak ezen terhet magukra vállalni és a közigazgatási bíróság a tisztviselőknak adott igazot. Azután vetették ki a házbérfillért a háziurakra.

*** Tűz a debreczeni prépost birtokán.** Dr. *Wolafka* Nándor püspök debreczeni plébánosnak tudvalevőleg *Furtán* vannak kispréposti birtokai. Tegnap a furtai gazdasági intézőségről szomorú hírt vitt a táviró a debreczeni plébániára. A távirati híradás szerint, — valószínűleg gyújtogatásból tűz támadt — a dr. *Wolafka* birtokának gazdasági udvarán s a gazdasági épületek leégtek. Elhamvadt pedig az ott két év óta elraktározott takarmány is. A takarmány nem volt biztosítva, de a gazdasági épületek igen.

*** Hadbírójelöltek a szegedi bíróságoknál.** A katonai igazságszolgáltatás reformjavaslata, mint már félhivatalosan jelentették, legközelebb a törvényhozás elé kerül. A hadügyminiszternek a hadbírójelöltek számára szaporításáról szóló legutóbbi rendelete is erre vall. A honvédelmi miniszterium is adott ki most egy rendeletet, amely a hadbírójelöltek kiképzésére vonatkozik s nagy súlyt helyez benne a jelöltek polgári joggyűgyi gyakorlatára.

A rendelet szerint a hivatalos hadbírójelöltek, akik eddig egy évi hadbírói és hat hónapi polgári joggyűgyi gyakorlatot végeztek, az elsőfokú honvédbíróságoknál legalább kilenc hónapig s a polgári bíróságoknál és büntető ügyekben rendszerint legalább kilenc hónapig lesznek gyakorlatban. A polgári büntetőjoggyakorlat első felét a honvédkerületi parancsnokságok székhelyén levő első folyamodású királyi büntető bíróságoknál, *így a nagyváradi kir. büntető törvényszéknél is*, másik felét pedig az ugyanottani királyi ügyészségnél (a nagyváradinál is), kell kitölteni. A hadbírójelöltet nem alkalmazák a vizsgálóbíró mellé, hanem a gyakorlati bírói vizsgálatot nem tett joggyakorlatok és aljegyzőik teendőit végzik. A királyi törvényszék, illetve ügyészség vezetője a joggyakorlat végeztével minősítő bizonyítványt állít ki a hadbírójelölt számára s ezt az illetékes honvédkerületi parancsnoksághoz juttatja. Ha a jelölt magaviselete és szorgalma nem megfelelő, a törvényszék vagy az ügyészség vezetője javasolhatja az illetőnek a joggyakorlat alól való felfüggesztését. A javaslatot az igazságügyminiszterhez, illetőleg a horvát bánhoz kell felterjeszteni. A gyakorlaton levő hadbírójelöltek nem viselnek egyenruhát. A hivatalos hadbírójelöltek, amennyiben a honvédelmi tárcza terhére szolgálati átalányt kapnak, ezt a polgári joggyakorlat alatt is megtartják. A polgári joggyakorlatot megelőzi a kilenc hónapi hadbírói gyakorlat.

*** Kolozsvár panasza.** Kolozsvár város közgyűlése ismételtén kimondotta, hogy felír a miniszterhez Kolozsvár és vidékétől ok nélkül elvont harmadik gyorsvonat ügyében. Az utóbbi időben ugyanis a Kolozsvártól Nagyváradig közlekedő, reggel induló gyorsvonatot beszüntették és helyette egy hajnali három óra tájban induló vonatot állítottak be, a melyet természetesen senki sem használhat. Ez ügyben hiába

tett már felterjesztést úgy a kereskedelmi kamara, mint a város, de eddig még nem állították helyre a régi rendet. Minthogy ez intézkedés Kolozsvárnak amúgy sem nagy forgalmát érzékenyen károsítja, a közgyűlés ez ügyet a város két országgyűlési képviselőjére bízta. Ennek a gyorsvonatnak a beszüntetése éppen úgy érdeklő Nagyváradot, mint Kolozsvárt, azonban a mi magisztratusoknak nem jut eszébe, hogy az ilyen dolgokat figyelemmel kísérje. Most itt van az alkalom. Az októberi közgyűlésen tessék előhozni az ügyet, amelynek semmi esetre sem lesz kárára, ha Kolozsvár mellett Nagyvárad is felemeli szavát. Ez a legkevésbé, amit a tanácstól és a törvényhatóságtól elvárhatunk.

*** Járási számvevők kinevezése.** Az újonnan rendezett járási számvevőket most nevezték ki. Ezen új hivatali közegek feladata lesz a községek háztartásának, adóügyeinek, a kezelésükben levő alapoknak stb. ellenőrzése. Felelősek nemcsak a vármegyének, hanem a kir. pénzügyigazgatóságnak is. Fizetés tekintetében a X-ik rangosztályba vannak sorozva. Bihárvármegye 17 járásába a következők neveztettek ki járási számvevőknek:

Központi járás: *Zilahy* Samu, *Ermihályfalva* — *Vargha* Pál, *Cséta* — *Ravazdy* Barna, *Tenke* — *Szentpály* Gyula, *Belényes* — *Poyvár* Géza, *Elesd* — *Béldy* Rezső, *M. Cséke* — *Géczy* József, *Szalárd* — *Márkus* István, *Mező-Keresztes* — *Papp* Sándor, *Beél* — *Baranyi* Menyhért, *Margitta* — *Kiss* Béla, *Székelyhíd* — *Osváth* Jenő, *Vaskóh* — *Mattich* Dezső, *B.-Ujfalu* — *Petrovsky* Kálmán, *N.-Bajom* — *Lónyay* József, *N.-Szalonta* — *Kozma* Péter, *Derecske* — *Kondor* Ferencz.

*** A kőműves sztrájk.** A kőműves munkások sztrájkja a tegnapi napon is változatlan volt. Kisebb építkezéseknél tegnap is összesen 39 segéd, 79 tanuló és 203 napszamos, vagyis 321 egyén dolgozott zavartalanul. Hogy valakit munkájában megháborítottak, megsértettek vagy talán bántalmaztak volna a tegnapi nap folyamán, mint a rendőri sajtóiroda jelenti, ily tárgyú panasz a rendőrségnél nem tétetett. Ha szombatig az építőmunkások le nem szerelnek, az összes nagyváradi építőiparosok kimondják a munkaszünetet.

*** Fűtik a vonatokat.** Az időjárásnak ez a gyors változása annyira lehűtötte a levegőt, hogy az államvasutak igazgatósága szükségét látta, hogy a vonatok fűtését elrendelje. Rendes körülmények közt a vonatok általános és rendszeres fűtését csak Október második felében szokták megkezdeni, az idén azonban már a mai naptól kezdve fűteni fogják az államvasutak összes vonatait. Ez a rendelet azonban egyelőre csak az éjjeli vonatokra vonatkozik.

*** Mikor a hivatalfőnök távol van.** Megtörtént az alábbi eset. Ketten folyamodtak egy állásért, X. és Y. — X. képzett, szorgalmas ember, akit eddigi hivatalfőnöke a legmelegebben ajánlott. Y-ról csak annyi tudatik, hogy egy képviselő a bátyja. A kinevezés a minisztériumtól függött s a bizonyítványok alapján az illető szakreferens kijelentette, hogy szóba sem jöhet más, mint X. Időközben azonban a referens szabadságra ment s a helyettese véletlenül jó barátja a képviselő urnak. Mit tettek tehát? A képviselő ur beszélt a jó baráttal, a jó barát félre tette a szakreferens előadmányát, ahelyett a saját szakállára szépen előreferálta kinevezését Y javára s ma benn ül a hivatalban Y, a képviselő ur öccse. Természetesen mondanunk sem kell, hogy a dolog Magyarországon esett meg.

* **A budapesti sztrájkok.** Az építőmunkások ügyében mára döntő fordulatot várnak. Tegnap délután ugyanis az építőmestereknek egy küldöttsége tisztelgett *Jakabffy Ferencz* vezetésével *Hieronymi Károly* kereskedelemügyi miniszternél, akinek memorandumot nyújtottak át, amely az építőiparosok ismert kívánságait tartalmazta. A miniszter a küldöttség szónokának beszédére kijelentette, hogy foglalkozik a sztrájk ügyével s legközelebb dönteni fog az ügyben. Valószínű, hogy a legközelebb tartandó minisztertanácson fognak a Láng-féle rendeletek visszavonásáról határozni. — **A könyvkötők** a sztrájk-kassza üressége dacára is hosszabb ideig fog tartani, annál is inkább, mert a sztrájk csak a jövő héten lesz általánosság. 24-én ugyanis az összes mesterek kizárják a munkásaikat, — ha amire éppenséggel nincs remény — addig a sztrájknak vége nem lesz. A Hermina-kerti sztrájkanyán *Weisz Béla* szakegyesületi titkár elnöksége alatt permanenciában van a sztrájkbizottság, amelynek azonban 24-ig, amikor az első békéltető tárgyalás lesz, nem igen akad dolga.

* **A 3800 koronás cseléd bér követelés, a rendőrség előtt.** *Tolnay Zsuzsanna* *Kocsis Márton* helybeli sertéskereskedő ellen 3800 korona cseléd bér iránt támasztott követelésében, melyről korábban mi is írtunk, a rendőrkapitányi hivatal megtartotta tegnap a tárgyalást és olyképpen határozott, hogy *Tolnai Zsuzsanna* követelésével, illetve ennek érvényesítése végett bírói utra utasította. Az erről szóló véghatározat indokolásában megemlíti a rendőrhatalom, hogy *Tolnai Zsuzsanna* nem tudta beigazolni kellően azt, hogy *Kocsis Márton* cseléd lett volna, ellenben az beigazolást nyeri, hogy együttlétük egész ideje alatt közös háztartásban éltek, s így a követelés megítélésére a rendőrség cselédügyosztálya nem illetékes.

* **Lépre került háziszarka.** *Ráda* Antal szilágyosmlyói illetőségű 20 éves urasági úras, ki egy év óta áll *Orley Kálmán* szolgálatában, gazdáját ugyszólván állandóan lopta. A tegnapi napon azonban rajta kapták a lopáson s így a házi tolvaj a rendőrségre került. Valószággal egy kisebbszarű raktárt kitesz az a sok mindenféle holmi, amelyet gazdájától időközben ellopott, bár saját beismerése szerint nem kevesebb ama tárgyak mennyisége sem, melyet apránként szilágyosmlyóra szüleikhez küldözgetett. A tolvajt lezárták.

* **Dinamit a gyermekek kezében.** Megrendítő szerencsétlenség történt — mint nekünk írják — vasárnap délután a zemplénmegyei Ruszkics községben. Sztrabnyik János kőbányai munkás szombat este néhány dinamittöltényt és gyújtózsínort vitt haza a bányából. A gondatlan ember a kamarába tette, a honnan másnap délután a fiai kivitték azt az utcára, hogy játszanak vele. A gyermekek nem is sejtették a játékszer veszedelmes voltát, míg közibük került egy *Kunics Lajos* nevű tizenkét éves fiú, ki megmagyarázta a többi gyermekeknek, hogy azzal a dinamittal nagyot lehet durranítani. A kíváncsiság csakhamar tette ösztönözte a játszó gyermekeket s elhatározták, hogy egy patront felrobbantassanak. *Bunics ráerősítette* a zsinort az egyik dinamittöltényre, amelyet elhelyeztek a kocsiút közepén, a gyújtózsínor végével pedig belemertek egy üres portára, hogy ott meggyujtsák. Abban az időben hajtott arra *Juszkó István* vecsei lakos kocsiával, melyen *Juszkón* kívül felesége és egy nagy leánya, továbbá *Kubányi Istvánné* és *Anna* 17 éves leánya ültek. Alighogy a kocsi áthaladt az utcán elhelyezett dinamit töltényen a gyermekek

meggyujtották a zsinort és s dinamittöltény óriási durranással felrobbant. *Juszkó* lovai a durranástól megvadulva örült vágatásba kezdtek, miközben a kocsi neki vitték az országot mellett lévő kerékvető karoknak, — minek következtében a kocsi felborult és összetört, a bentülők pedig oly szerencsétlenül estek ki, hogy *Juszkó Istvánné* és leánya, ott rögtön szörnyet haltak, *Kubányiné* pedig oly súlyos sérülést szenvedett, hogy aligha marad életben. *Juszkó*, *Kubányiné* leánya is könnyebb sérülést szenvedtek. A csendőrség letartóztatta *Sztrabnyik János* kőbányamunkást, mert kiderült, hogy lopta a dinamitot és az ő gondatlansága miatt került a gyermekek kezébe a veszedelmes eszköz.

* **A dalai láma — trónvesztett.** A kínai császár megfosztotta trónjától a dalai lámát — ez az angolok tibeti expedíciójának legújabb eredménye. A trónfosztásról szóló kiáltvány egy londoni lap szerint így hangzik:

A dalai láma hatalma egyenlőre fölfüggesztetik és helyét a *Tushi-humpz* foglalja el. Kétszáz esztendő óta Tibet Kinának hűbéres állama és a dalai láma, a hatalmas birodalom jóindulatát számos esetben érezte. O azonban nem maradt a helyén, hogy a királyságot megvédelmezze. Nem kísérté elég figyelemmel az Istenek kívánságait és a védőszellemek megharagudtak rá. Azt is megengedte alattvalóinak, hogy tetszésük szerint cselekedjenek, míg ő még arra sem adott parancsot, hogy a *Silkim-Tibet-i* határt szabályozzák, amelynek már tíz év előtt meg kellett volna történnie. Bár parancsot kapott, hogy az ügyet gyorsan intézze el, nem törődött ezzel, hanem katonaságot gyűjtött és harcra bocsátkozott. Miután pedig megverték és zavarok támadtak a vidéken, ismeretlen helyre menekült, a helyett, hogy az országot és az alattvalókat megvédelmezte volna. A háboruban a tibetiek ezer és tizezer számra estek el és azokat pedig, akik már nem tudtak tovább harcolni, megfenyítette. A dalai láma tanítója, a meghalt régens és a kínai aniban békés megoldást kívántak, de a dalai láma léltékenységből sok ember halálát okozta, rossz tanácsra hallgatott és megbüntette a régenseket. Nem volt tekintettel sem a császárra sem a törvényre és igazságosságra és ezek a bűnei nem maradhatnak megtorlás nélkül. Minthogy tehát rossz jellemű ember, a ki alattvalóit elnyomta és kifosztotta, átlépte a Buddha-vallás törvényeit és ezáltal a nagyhatalmak között egyenlenségekkel támasztott. Ti valamennyien, kínai és tibeti hivatalnokok, katonák, parasztok és barátok, vegyétek tudomásul büntetését. Minthogy Tibet Kinának hűbéres állama, a dalai láma a vallásért és a barátokért felelős lesz, de hivatalos teendői nem lesznek. A tibeti ügyeket a kínai amban fogja a tibeti hivatalokkal elintézni, mi közben a fontos ügyek a császár elé terjesztendők. A dalai lámának megiltjuk, hogy polgári ügyekbe elegyedjék. Ezt a parancsot mindenkinek meg kell szívelnie.

* **Gyilkosság vagy öngyilkosság?** *Grosz Manó* nyitrai háztulajdonos reggel ágyában halva találták. Párnája véres volt és *Grosz* nyakán kötelek találtak. Valószínű, hogy gyilkosság áldozata. *Grosz* dúsgazdag ember volt, de szegényesen, egyedül élt. Az utóbbi időben parasztokkal kölcsönzleteket kötött és a tegnapi nap folyamán is volt nála néhány adósa és így lehetséges, hogy ezek közül valamelyik fojtotta meg. Egy későbbi távirat *Grosz Manó*

esetére vonatkozólag a következőt jelenti: Ed-dig még nem volt határozottan megállapítható, hogy *Grosz Manó* gyilkosság áldozata-e vagy nem, mert különöz híreben állott és az sincs kizárva, hogy hirtelen örfületben öngyilkossá lett. A hatóság a lakást lezáratta és a halálesetről értesítette a törvényszéket. Az elhunyt 100,000 koronára rugó értékpapirjait — úgy tudják — a lakásán tartogatta és a vizsgálóbíró feladata lesz megállapítani, hogy van-e egyáltalában hiány avagy elvitték-e azokat. A holttestet felboncolják. A legújabb hírek szerint a gyilkosság mind titkosabb lesz. A hatósági vizsgálat semmi fontosabbat nem tudott megállapítani, mivel az áldozat évek óta nem érintkezett bizalmasabban. Senki nem tudja megmondani, hogy mi hiányozhat lakásából. A meggyilkolt szobájában nagy rendetlenség van, de meglehet, hogy már évek óta így lakott. A nyakán erős és véres karcok látszanak, mely az orvosok véleménye szerint stranguláció eredménye. Egy vastag zsinort találtak ágya alatt. Legvalószínűbbnek látszik az a feltevés, hogy *Grosz* magával hozott este valami síhedert, ki azután megfojtotta őt. A hullán csak ing és uszónadrág van, mert *Grosz* nagyon zsugori ember volt és nagyon szegényesen öltözködött. Vagyonát százezer forintba becsülik, melyet nagyrészt bankokban helyezte el és a betéti könyvecskét eldugta, úgy, hogy ezek hiánya sem konstatalható biztonsággal. A szoba kulcsa frissen van olajozva. Lehetséges azonban az is, hogy *Grosz* gutaütésben halt meg és a zsinor csak véletlenül van mellette, a horzsolás pedig mástól ered. A hatósági jegyzőkönyv semmi bizonyosat nem tartalmaz. A rendőrség nyomozása eddig nem vezetett eredményre.

x **Ritka kedvező alkalom** kínálkozik most tisztelt olvasóinknak, kézműváru szükségleteit beszerezni. A helybeli közkeveltségnek s általánosan szolidaritásáról s jó és finom áruiról elismert *Wallersteim Fülöp és fiai* cég más vállalat miatt hatóságilag engedélyezett végeladást csinál, s az egész raktár készletét, gyári áron alól kiárusítja. Saját érdekében felhívjuk ez uton is t. olvasóink figyelmét erre a ritka kedvező alkalomra.

x **Van szerencsém a n. é. közönség** szives tudomására hozni, hogy a körösparti vendéglőmben, melyet a mai igényeinek teljeseleg megfelelőleg rendeztem be. Jó ételekről és kintinó italokról gondoskodva van. Minden este elsőrendű cigány zene, friss csapolású *Dréher* sör, zóna reggelik, hideg és meleg ételek minden időben pontos kiszolgálás és olcsó árak mellett kaphatók. Nyári és téli kényelmes fedett helyiségek módot nyújtanak a legkényesebb igényeket kielégítenem. Midőn ezt a n. é. közönségnek b. tudomására hozom azon ezerégy óhajomnak adok kifejezést, hogy úgy mint a jelenben, a jövőben is minél számosabb b. látogatósaikkal engem továbbra is megtisztelni sziveskedjenek. Kiváló tisztelettel *Szabó Gyula*, vendéglős. Abonensek felvételnek.

x **Ezen lap kiadóhivatala, valamint Magyarország, Ausztria és Németország összes egyéb újságai-és folyóiratainak kiadóhivatalai** *Mosse Rudolf* hirdetési irodájával megegyeztek miszerint ezen cég összes irodáiban hirdetések ugyanazon feltételek mellett vállaltatnak el közlésre, mint az újságok kiadóhivatalaiban. A hirdetőre, ki hirdetései közlése céljából *Mosse Rudolf* hirdetési irodájához fordul ezáltal többköltség, vagy egyéb kiadás nem haramlik, sőt inkább jelentékeny előnyökben részesül, mely előny különösen a hirdetésre használt újságok számának növekedésével, tetemesen gyarapodik. Többek közt: elégséges több újság részére is egy kézirat beküldése; az összes hirdető újságokról egy számla állittatik ki, és így a hirdető minden egyes újsággal való leszámolástól megkíméltetik; tartós és nagyobb hirdetési megbízásoknál a hirdető megfelelő árendeménnyben részesül. Költséglesek és hirdetési minták készsággal szolgáltatnak. A hirdetések célszerű fogalmazására, és a mindenkor cizálnak legmegfelelőbb lapválasztásra nézve kimerítő felvilágo-

sítások szívesen adnak. *Mosse Rudolf* hirdetés-irodája minden nagy városban saját irodával rendelkezik, nálunk: Budapest, IV. Ferencziak-ter 3. 882.

IRODALOM.

Ecce Sacerdos. *Tower* Vilmos lakompaki lelkész, ainek a liturgikus irodalom terén külföldön is jó hangzású neve van, érdekes kis füzetet írt a fenti címen a főpásztor fogadásáról és a bérmálás kiszolgáltatásáról. A plébánosok bérmálás alkalmával jó beszédet vehetik ezen alapos tanulmányok, melynek utmutatásait nyugodtan követhetik. A füzet ára 40 fillér. Megrendelhető Győrött, az egyházmegyei könyvnyomdában.

TANÚGY.

Beiratások a bábaképezdebe. A nagyvárad m. kir. bábaképezdén az 1904-5 évi téli tanfolyamra a beiratások 1904. október hó 1-10-ig tartanak. Felvétel végett szükséges okmányok: honossági s keresztlevel, valamint esketési, erkölcsi s orvosi bizonyítvány.

Kelt Nagyváradon, 1904. szept. hó 22.

A nagyvárad m. kir. bábaképezde igazgatósága.

TAVIRATOK.

Ajándékok a szerb királynak.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.) Belgrádból táviratozzák: Péter szerb király megkoronáztatása alkalmából, számos ajándékot kapott. A legtöbb ajándék mezőgazdasági termék. Az orosz császár egy ezüst evőkészletet, a szultán pedig hat darab gyönyörű hibátlan arabs paripát ajándékozott Szerbia királynak.

Olasz borvám-kedvezmény.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.) Hir szerint az Olaszországgal létrejött megállapodás szerint az olasz borokat még a régi vámtételek fentartása mellett lehet behozni az országba, de csakis vasuton és csakis a jövő ujévig. A nem vasuton országunkba szállított, valamint újévtől bármi uton még vasuton is behozott bor után 60 korona vám fizetendő.

Lónyay grófné utazása.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.) Párisból jelentik: Lónyay grófné ma Párisba érkezett, hogy találkozzék nővérével, Lujza hercegnővel. Lujza hercegnőt Párisba érkeztek rögtön magához hivatta, a ki haladéktalanul fel is kereste, hogy vele megbeszélést tartson a szökése miatt tanusított magatartása miatt.

A dalai láma hatalma.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.) Londonból jelentik: A kínai császár, mint Tibet szuverénje a Dalai lámát megfosztotta méltóságától és hatalmától.

A bugaczi puszta számadója.

Kecskemét, szept. 22. (Saj. tud. táv.) Sáfár Lászlót, a bugaczi puszta

számadó gulyását bojtárja, Herczeg Mihály 20 éves suhancz megölte. Tettének okául azt hozza fel, hogy a számadó őt egy kis mulatásért szigorúan megfeddette.

Sáfár László, számadó gulyás érdekes alak volt a bugaczi pusztán. Még ő látta a hazánkban rettenetesen garázdálkodó betyárvilágot.

A herreroók lázadása.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.) A herreroók legújabb értesülésünk szerint a német katonaság sorait áttörték. A német gyarmatokon nagy pusztítást okoznak, mert gyujtogatnak és számos — a gyarmatokon lakó — asszonyt és gyermeket megöltek.

A sztrájk ellen.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.) A Zeit értesülése szerint Hieronymi kereskedelemügyi miniszter törvényjavaslatot készített a sztrájk ellen, melyet még ez évben a parlament elé ohajt terjeszteni. A törvényjavaslatot már a minisztertanács elé terjesztette megvizsgálás végett.

Lipót bajor herceg Visegrádon.

Bécs, szeptember 22. Lipót bajor herceg ma reggel Münchenből ideérkezett és utját Visegrád felé folytatta.

A komiték megsemmisítése.

Konstantinápoly, szept. 22. Mivelhogy a patriarkának nem adták meg a kért kihallgatást, ma két emlékiratot nyújtott be a Jldizben. A szultán tudatta a patriarkával, hogy rendeletet adnak ki a komiték üzelmeinek teljes megsemmisítésére. A patriarkátus kiváltságaira alapított ismeretes követelések szabályozására iradé ment a patriarkátus érdekében. A patriarkátusi zsinat elhatározta, hogy a patriarha legutolsó emlékiratára újabb nem-orandummal felel és ezzel egy külön bizottságot bizott meg.

A kolera.

Pétervár, szeptember 22. A Kaspi-tengeren túl lévő vidéken a kolera 11-étől 18-ig, az előző hetekkel szemben, erősen apadt. Bakuban 12-én három és 17-én egy ember betegedett meg.

NYILTÉR.

Bumbera Imre

polgári- és papi szabó.

Nagyvárad, új „Bazár“-épület színház oldal.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség és Főtisztelendő papság becses tudomására hozni, hogy a legújabb divatu és a legjobb minőségű őszi és téli szöveteim raktáron vannak, melyekből a legújabb és legelegánsabb szabás szerinti ruhákat készítem nagybecsű megrendelőimnek.

Különösen felhívom a Főtisztelendő papság figyelmét *sima, fekete* áruimra, melyekből nagy raktárt tartok a **Főtisztelendő papság részére**. Allandóan nagy választék **reverenda czimáda** és egyházi **kvadrátusokból Rivétum** fekete és viola színben, to-

vábbá egyedüli raktára a mai idény legszebb és legczélszerűbb **hit, remény, szeretet övének** (cineulus), mely egyedül **csak nálam szerezhető be**.

Midőn a Főtisztelendő papság és a nagyérdemű közönség becses párfogását kérem föl kell említenem, hogy elvem mindig a jó munka jutányos ár volt, melytől eltérni a jövőben sem fogok.

Nagybecsű megrendeléseiket kérve, maradtam kitűző tisztelettel:

Bumbera Imre,

65

polgári- és papszabó.

REGÉNYCSARNOK.

A brixtoni rejtély.

— Büntügyi regény. —

Irta: A. C. D. (Angolból.)

49

— Ez valóban csodálatos! — kiáltottam föl! — Önnek az érdemeit nyilvánosságra kell hozni: s ha ön maga meg nem írja az esetet, hát megírom én, mert ön közelismerést érdemel.

— Ahogy tetszik, doktor, — felelte Holmes vállat vonva. — De, azt hiszem, elkésett vele... olvassa csak ezt.

Kezembe adta az „Echo“ az napi számát, mely hosszú cikket szentelt a „Brixtoni rejtélynek.

„A közönség, — így írta a lap, — nevezetes végtárgyalas szenzációjától esett el annak a Hopenak a hirtelen halálával, aki mr Enoch Drebbert és mr Joe Stangersot meggyilkolta. A rémes eset borzalmas részletei most már talán sohasem is kerülnek nyilvánosságra, ámbár jó forrásból úgy értesülünk, hogy a gyilkosság háttere fölötté románkikus, oka pedig boszu, melyben nagy szerepe van a szerelemnek és a mormonok erőszakoskodásának. Ugy látszik, hogy a két áldozat fiatalabb éveiben a mormon-hitet, követte, és Hope, a börtönben meghalt gyilkos szintén a Nagy-Sóstó-város környékéről való. Bár a gyilkosság a maga mivoltában minden esetre sajnálatos és megdöbbentő, annyi eredménye és haszna mégis volt, hogy megmutatta detektív-rendőrségünk páratlan ügyességét, s valószínűleg intő és elrettentő példa lesz az idegeneknek, hogy ne hozzák Angliába gyűlöletüket mert itt bizony nem sokáig örülhetnek boszujuk sikerének, mivel a rendőrség hamarosan lefűleli őket. Nyílt titok, hogy a hihetetlenül gyors és ügyes fopás érdeme két igen derék és szorgalmas tisztviselő: — az egyik mr Gregson, a másik mr Lestrade, akiknek nevére hálásan emlékezik a társadalom. Ugy halljuk, hogy a gyilkost bizonyos mr Sherlock Holmes lakásán fogták el, aki, mint dilettans, maga is detektíveskedik s van is hozzá némi tehetsége; ha oly mesterek vezetése mellett képezi magát, a minők mr Gregson és mr Lestrade, remélhető, hogy idővel viszi is valamire. Elvárjuk, hogy a két jeles rendőrtiszt megkapja buzgalmának és ügyességének megérdemelt jutalmát, akár kitüntetés, akár előléptetés alakjában» . . .

— Hát nem megmondtam, hogy ez lesz a vége? — kiáltott Scherlok Holmes kacagva. — Ez az egész eredménye a »Brixtoni rejtélynek; kitüntetés, vagy előléptetést hoz a két »ügyes« detektívnek!

— Ne törődjék vele! — vigasztaltam Holmest. — En mindent följegyeztem a naplómban, s megírom az egész esetet, hadd tudja meg a közönség is az igazat. Addig pedig vigasztalja önt a siker tudata, s mondja ön is, mint a szegény római színész:

. . . »Populus me sibilat, at mihi plaudo Ipse domi« . . .

(Vége)

Határidők.

Budapest, szept. 22.	
Buza áprilisra	10.92
Buza október	10.69
Tengeri	7.56
Rozs okt.	8.28
Zab ápr.	7.36
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. szept. 22-án.	
Osztrák hitel	685.50
Magyar hitel	749.50
Allmvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	535.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 22.	
Magyar aranyjárdék 4	118.90
Magyar koronajárdék	97.60

Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2	88.75
Magyar vasuti kölesön ezüstben	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4 1/2	97.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.50
Horváth szlapon földtehermentesítési kötvény	2.06
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	161.50
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	99.25
Osztrák járadék papirban	1.00
Osztrák járadék papirban	1.19
Osztrák járadék aranyban	99.
Osztrák korona járadék	15.4
Osztrák államsorsjegyek	16.15
Osztrák magyarban részvény	769.
Magyar hitelbankrészvény	6.5775
Osztrák hitelintézet részvény	6.4725
Párisi vista	19.02
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.40
Németbirodalmi márka	23.950
Londoni vista	950.5
20 márkás arany	23.46

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), színes, fényképsz-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nernst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamos motorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szépálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.

Hirdetések felvételnek

a legjutányosabb árban e lap kiadóhivatalában.

Egy földbirtokos írja.

Wilhelm Ferencz gyógyszerésznek és cs. kir. udvari szállítónak Neunkirchen Alsó-Ausztria.

B-Ujváros.

Felkérem, hogy postafordultával küldjön nekem az On Wilhelm-féle antiarthritis antireumatikus vértisztító teájából két csomaggal. Küldjék ezt a teát Debreczenbe, Szathmári Gábor ház- és földbirtokosnak Debreczen, 1664. házszám. Én ajánlottam a betegnek a teát, mert avval már sokakat meggyógyítottam. Kérem tehát Ont, hogy postafordultával a kért vértisztító-teát magyar használati utasítással utánvéttel küldje meg, de minél gyorsabban. Ugyanannak a fenti betegnek még több adagra is lesz szüksége, mert azt tanácsoltam neki, hogy a teát legalább két hónapon keresztül használja. Még egyszer van szerencsém a fenti címet emlékezetébe hozni és kérni a gyors küldést.

Tisztelettel

Liszkay Ferencz földbirtokos.

Kapható Franz Wilhelm gyógyszerész, cs. kir. udvari szállítónál Neunkirchen, Alsó-Ausztria, valamint nevesebb gyógyszerárakban és drogueriakban.

3569. szám alatt törvényileg védve.

Tükör posztó,

egyedüli szintartó és vízmentes

női posztó kelme.

Kizárólagos eladási jog Bihar és Erdély részére.

Kovács L. és Társánál

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején.

Női kosztüm kelme.

Női kosztüm kelme.

Még csak egy pár napig.

Hatóságilag engedélyezett

VÉGELADÁS!

Az üzlethelyiség átadása folytán

már csak szeptember hóban. A még raktáron levő árukat minden elfogadható árban árusítom.

SERÉNYI M. Szt.-László-tér, Sas-szálloda kapuja mellett.

Még csak egy pár napig.

„Nagyváradí Hitelbank“
részvénytársaság

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb

és a legelőnyösebb feltételek mellett
**törlesztéses
jelzálogkölsönöket**
nyújt,

melyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölsönkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább

kamatozásu kölsönöket bélyeg- és illetékmentesen convertál.

Elfogad betéteket könyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett **5%-os** kamatot összeg után fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat.

Értékpapírok, ékszerék és terményekre előleget ad.

79

Az igazgatóság.

Hatóságilag **végeladás!**
engedélyezett

Más vállalat miatt helybeli
kézmű-, divatáru- és confection-

(kész női- és gyermek-felöltők) üzletünket
feloszlattuk s az árukat készpénz fizetés
mellett gyári áron alul kiárusítjuk.

Tisztelettel

WALLERSTEIN FÜLÖP FIAI

Bémer-tér, színházzal szemben.

Berendezés eladó.

Üzlethelyiség kiadó.